

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-27-26

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-27-26

DECIZIE din 27 decembrie 2018 cauza nr. 184/18

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat plângerea depusă de către XXXXX, conform celor descrise și au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Petiționarul invocă o pretinsă discriminare pe criteriu de limbă din partea instanței de judecată manifestată prin restituirea fără examinare a cererii de chemare în judecată din considerentul că a fost întocmită în limba rusă și nu a prezentat traducerea în limba de stat.

II. Dreptul național și internațional relevant

- 2.1 **Constituția Republicii Moldova la art. 13 alin. (2)** prevede că statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării; **art. 16 alin. (2)** stipulează că toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 20 alin. (1)** stipulează că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime **alin.(2)** stabilește că nici o lege nu poate îngradi accesul la justiție.
- 2.2 **Codul de procedură civilă la art. 5 alin. (2)** stipulează că nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare; **art.167 alin. (1) lit. a)** prevede că la cererea de chemare în judecată se anexează copiile de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisuri, certificate de către parte, pe proprie răspundere, într-un număr egal cu numărul de pârâți și de intervenienți, dacă ei nu dispun de aceste acte, plus un rând de copii pentru instanță. Copiile vor fi certificate de către parte pentru conformitate cu originalul. Dacă înscrisurile și cererea de chemare în judecată sânt făcute într-o limbă străină, instanța dispune prezentarea traducerii lor în modul stabilit de lege.
- 2.3 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; **art. 13 alin. (2)** prevede că plângerea trebuie să conțină o descriere a încălcării dreptului persoanei, momentul în care a avut loc această încălcare,

faptele și eventualele dovezi care susțin plângerea, numele și adresa persoanei care o depune; **art. 14** prevede că plângerea se respinge dacă (a) nu conține datele de identificare a persoanei care a depus-o (b) nu conține informația prevăzută la art. 13 alin. (2) sau (c) este o plângere repetată care nu conține informații și dovezi noi; **art. 18 alin. (1) lit. e)** stabilește că orice persoană care se consideră victimă a discriminării are dreptul să înainteze o acțiune în instanța de judecată și să solicite declararea nulității actului care a condus la discriminarea sa.

- 2.4 **Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012 la pct. 42** prevede că se declară inadmisibile plângerile care (a) cad sub incidența art. 14 din Legea cu privire la asigurarea egalității; (b) au fost depuse cu încălcarea termenului de prescripție; (c) nu țin de competența Consiliului; (d) au un obiect nefondat, prin raportare la domeniul de aplicare al Legii cu privire la asigurarea egalității; **pct. 43** dacă examinarea plângerii nu ține de competența Consiliului, petiționarul sau persoana interesată este informată despre dreptul de a se adresa autorității competente, cu indicarea, după caz, a acesteia.
- 2.5 **Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) nr. 344 din 23.12.1994 la art. 3 lin. (1)** stabilește că limbile oficiale ale Găgăuziei sunt moldovenească, găgăuză și rusă.
- 2.6 **Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria) nr. 173 din 22.07.2005 art. 6 alin. (2)** stabilește că limbile oficiale în Transnistria sunt limba moldovenească, ucraineană și rusă.
- 2.7 **Legea privind aprobarea Concepției politicii naționale a Republicii Moldova nr. 546 din 19.12.2003 în capitolul I** prevede că limba rusă care, în conformitate cu legislația în vigoare, are statutul de limbă de comunicare interetnică se aplică și ea în diverse domenii ale vieții statului și societății. Politica națională trebuie să fie orientată spre neadmiterea restrângerii sferei de folosire a limbii ruse în diverse domenii ale vieții statului și societății.
- 2.8 **Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 04.06.2018 la pct. 36** Curtea a constatat caracterul desuet și inutil al Legii cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Curtea a subliniat că, potrivit articolului 74 alin. (1) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, efectul constatării desuetudinii unei legi presupune încetarea acțiunii sale, tot așa cum se întâmplă în cazul abrogării ei.
- 2.9 **Hotărârea Guvernului nr. 1464 din 10.12.2016 privind aprobarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 la pct. 1.2** prevede că limba rusă este utilizată pe teritoriul Republicii Moldova în decursul unei perioade îndelungate în diferite domenii ale vieții socio-economice a statului, iar o parte semnificativă a populației cunoaște și vorbește limba rusă. Pe teritoriul Republicii Moldova limba rusă are statut de limbă de comunicare interetnică.
- 2.10 **Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale la art. 10 alin.(1)** prevede că Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.
- 2.11 **Raportorul Special ONU pentru problemele minorităților, Rita Izsák-Ndiaye, în raportul realizat urmare a misiunii în Republica Moldova din 2016 la pct. 34** analizând situația în domeniul administrației publice a notat că mulți interlocutori s-au plâns de cazuri în care observațiile lor scrise în limba rusă, inclusiv în instanțele judecătorești, au primit răspuns fie în limba de stat sau au fost direct respinse; **la pct. 103** Raportorul Special ONU îndeamnă autoritățile să-și intensifice eforturile pentru a garanta libera alegere de a folosi limba de stat, limba rusă sau o limbă minoritară, atunci când se adresează instituțiilor publice.
- 2.12 **Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare,¹ semnată de către Republica Moldova la 11.07.2002² la art. 9** prevede că Părțile se angajează să ia măsuri pentru ca limbile minoritare să poată fi folosite în procedurile judiciare.

¹ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d358a>

² Decretul privind imputerniciri de semnare 21.06.2002:
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=290869>

- 2.13 **Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 1** prevede că exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.
- 2.14 **Convenție de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23.05.1969, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 la art. 18 lit. a)** prevede obligația statului de a nu lipsi un tratat de obiectul și scopul său înainte de intrarea sa în vigoare. Un stat trebuie să se abțină de la săvârșirea unor acte care ar lipsi un tratat de obiectul și scopul său când a semnat tratatul sau a schimbat instrumentul care constituie tratatul sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, atât timp cât nu și-a manifestat intenția de a nu deveni parte la tratat.³

III. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 3.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de discriminare pe criteriu de limbă în acces la justiție.
- 3.2 Problemele minorităților lingvistice în ceea ce privește interacțiunea cu instanțele de judecată se află în vizorul Consiliului. Până în prezent, Consiliul a constatat că neacceptare cererii în procedură de către instanțele de judecată exclusiv din considerentul că este întocmită în limba rusă constituie discriminare pe criteriul de limbă în accesul la justiție.
- 3.3 Consiliul atenționează asupra necesității de a face o diferență la interpretarea sintagmei de "*limbă străină*" (numită de către judecător "*altă limbă*"), prevăzută în normele de procedură civilă. Consiliul subliniază că legislația Republicii Moldova acordă o protecție specială limbii ruse. Constituția Republicii Moldova la art. 13 alin. (2) prevede că statul recunoaște și protejează dreptul la păstrarea, dezvoltarea și funcționarea limbii ruse și a altor limbi vorbite pe teritoriul țării. Potrivit prevederilor articolul 12 alin. (1) al Legii nr. 382 din 19 iulie 2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor persoanele, aparținând minorităților naționale, au dreptul de a se adresa în instituțiile publice oral și în scris, în limba moldovenească sau rusă, și de a primi răspuns în limba în care au formulat adresarea. Legea privind aprobarea Concepției politicii naționale a Republicii Moldova nr. 546 din 19.12.2003 prevede că limba rusă are statut de limbă de comunicare interetnică. De asemenea, acest fapt este stipulat și în pct. 1.2. din Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1464 din 10.12.2016, care prevede că limba rusă are statut de limba de comunicare interetnică.
- 3.4 Astfel, ținând cont de specificul lingvistic din Republica Moldova, în accepțiunea Consiliului, limba rusă nu poate fi asimilată cu o limbă străină. Din aceste considerente, Consiliul susține că aprecierea limbii ruse drept o limbă străină suscită probleme sub aspectul asigurării egalității în acces la justiție, împiedicând persoanele aparținând minorităților naționale să acceseze sistemul de justiție. Ori, obligarea persoanelor aparținând minorităților naționale să prezinte o traducere în limba de stat a cererii de chemare în judecată întocmită în limba rusă impune un efort organizatoric adițional, creează cheltuieli financiare nejustificate și solicită un timp suplimentar pentru traducerea acestora. Aceste aspecte generează inegalități în acces la justiție în condițiile în care instanțele de judecată dispun de unități de traducător achitate din bugetul de stat la care contribuie inclusiv persoanele aparținând minorităților naționale.
- 3.5 Consiliul, totodată, în repetate rânduri a atenționat că instanțele de judecată nu au o practică uniformă în privința punerii pe rol a unei cereri de chemare în judecată întocmită în limba rusă. În multe cazuri cererile întocmite în limba rusă se acceptă spre examinare de către instanțele de judecată. Or, aceste situații conduc la ideea că, judecătorul arbitral decide în ce circumstanțe să considere limba rusă drept limbă străină și în care nu. Consiliul subliniază că potrivit art. 5 alin. (2) Codul de procedură civilă, nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

³ <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8lxR66Y%3D>

Astfel, conducându-se de prevederile art. 2 și art. 15 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Neacceptare cererii în procedură de către instanțele de judecată exclusiv din considerentul că este întocmită în limba rusă constituie discriminare pe criteriul de limbă în accesul la justiție.
2. Prezenta decizie se remite Ministerului Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii pentru punerea în aplicare a măsurilor orientate spre asigurarea accesibilității lingvistice a sistemului de justiție.
3. Prezenta decizie se remite Parlamentului Republicii Moldova, inclusiv Comisiei drepturile omului și relații interetnice și Comisiei juridice numiri și imunități pentru a identifica soluții de ordin legislativ pentru a preveni situații similare pe viitor.
4. Decizia se comunică petiționarului și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
5. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012 și Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru